



LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO KONTROLIERIUS

PAŽYMA DĖL X SKUNDO PRIEŠ VILNIAUS PATAISOS NAMUS

2019-06-18 Nr. 4D-2019/1-351
Vilnius

SKUNDO ESMĖ

1. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstaigoje 2019-03-19 gautas X (toliau vadinama – Pareiškėjas) skundas dėl Vilniaus pataisos namų pareigūnų veiksmų (neveikimo), susijusių su prašymo nagrinėjimu.

2. Pareiškėjas skunde nurodė:

2.1. Kreipėsi su prašymu į Vilniaus pataisos namų administraciją, prašydamas informuoti, ar Socialinės reabilitacijos skyriaus pareigūnai turi dirbti su nuteistaisiais, kokio pobūdžio užsiėmimai turėtų vykti ir pan. Vilniaus pataisos namų administracija 2019-03-12 pateikė atsakymą, tačiau, Pareiškėjo nuomone, informacija buvo neišsami, vengiama konkrečiai atsakyti į klausimus.

2.2. Kreipėsi su prašymu į Vilniaus pataisos namų administraciją, prašydamas suteikti informaciją apie Adaptacijos programos vykdymą. Vilniaus pataisos namų administracija 2019-03-15 atsakyme paaiškino, kad atliekama Adaptacijos programos metu, t. y. naujai atvykę nuteistieji supažindinami su režimo reikalavimais, teikiama psichologo pagalba, stebimas nuteistojo gebėjimas prisitaikyti prie aplinkos ir kt. Pareiškėjas teigia, kad nei vienas iš rašte nurodytų veiksmų nebuvo atlikti.

2.3. Su prašymais kreipiasi į Socialinės reabilitacijos skyriaus pareigūnę N. D., tačiau atsakymus visada gauna iš pareigūnės L. J., su kuria niekada nebendravo ir nežino net kokios jos pareigos.

3. Pareiškėjas Seimo kontrolieriaus prašo ištirti jo skundo aplinkybes.

TYRIMAS IR IŠVADOS

Nustatytos tyrimui reikšmingos faktinės aplinkybės

4. Seimo kontrolierius 2019-04-01 raštu Nr. 4D-2019/1-351/3D-790 kreipėsi į Vilniaus pataisos namų (toliau vadinama ir – Vilniaus PN) administraciją, prašydamas paaiškinti skunde nurodytas aplinkybes.

Vilniaus PN administracija 2019-04-23 raštu Nr. 9-3279 informavo, kad:

4.1. „[...] iš nuteistojo X Individualaus darbo su nuteistuoju knygelės (toliau - Knygelė) įrašų matyti, jog nurodytas nuteistasis atlikdamas laisvės atėmimo bausmę Vilniaus pataisos namuose [...] dalyvavo tipinėje visiems nuteistiesiems taikomoje „Naujai atvykusių į pataisos įstaigą nuteistųjų adaptacijos programoje“ (toliau - Adaptacijos programa) (nuo 2017-04-19, programos trukmė 1

mėn.), baigus šią programą nuteistojo atžvilgiu taikyta „Nuteistųjų pataisos programa“, kuri taikoma visiems atvykusiems ir esantiems pataisos namuose asmenims, kurios turinys apima nuteistiesiems aktualių problemų sprendimą, priėmimą asmeniniais klausimais, pagalbos teikimą kompetencijos ribose, psichologines konsultacijas, laisvalaikio užimtumo skatinimą ir kita, bei „Laisvalaikio užimtumo programa“, šios programos taikomos iki šiol. <...>“.

Kitų duomenų apie tai, kad atlikdamas laisvės atėmimo bausmę nuteistasis būtų dalyvavęs ar rodęs iniciatyvą, domėjęsis vykdomomis socialinės reabilitacijos ar psichologinėmis programomis nėra.“

4.2. „Nuteistasis X laikotarpiu nuo 2017-08-31 iki 2018-06-21 kartą per savaitę buvo individualiai konsultuojamas psichologu, vėliau psichologinės konsultacijos buvo nutrauktos pačio nuteistojo iniciatyva.

Nuo 2019 m. pradžios nuteistasis į įstaigos psichologus nei dėl galimybės lankyti psichologines programas, nei dėl individualios psichologinės konsultacijos nesikreipė.“

4.3. „Naujai atvykusio nuteistojo supažindinimas su vidaus tvarkos taisyklėmis, teisėmis ir pareigomis bei kita užfiksuotas Knygelės 1-2, 6, 20 ir paskutiniame pusl. Informacija apie Adaptacijos programos vykdymą atspindi Knygelės 6, 14-15 pusl. bei Individualiame nuteistojo socialinės reabilitacijos plane (2017-04-23 Nr. ...)“.

4.4. „Atkreiptinas dėmesys į tai, kad X laisvės atėmimo bausmę Vilniaus PN atlieka nuo 2017-04-10, Adaptacijos programa nuteistojo atžvilgiu taikyta vieną mėn., nuo 2017-04-19, tačiau nuteistasis dėl jo manymu netinkamai vykdomos programos kreipėsi tik 2019-02-14 (prašymas Nr. 29(3)-343). Anksčiau su prašymais ar skundais dėl minėtos programos vykdymo nuteistasis nesikreipė.“

5. Seimo kontrolieriui pateikta Pareiškėjo 2019-02-14 prašymo kopija, kur matyti, kad nuteistasis kreipėsi į Vilniaus PN administraciją, prašydamas informuoti, koku būdu jis atliko Adaptacijos programą, kai atvyko į šiuos pataisos namus.

Vilniaus PN administracija į Pareiškėjo prašymą atsakė 2019-03-15 ir išsamiai paaiškino, kas vyksta Adaptacijos programos metu, nuteistajam nurodytos konkrečios datos ir pokalbiai, kurių metu buvo supažindintas su bausmės atlikimo tvarka ir sąlygomis, teisėmis bei pareigomis. Pareiškėjui nurodyta atsakymo apskundimo tvarka.

6. Seimo kontrolieriui pateikta ir Pareiškėjo 2019-02-11 prašymo kopija, kur jis prašo informuoti, kaip turi dirbti socialinės reabilitacijos darbuotojai su nuteistaisiais, kad jie pasitaisytų.

Vilniaus PN administracija 2019-03-12 raštu Pareiškėjui paaiškino, kaip organizuojama ir vykdoma socialinė reabilitacija pataisos namuose. Pareiškėjas informuotas, kad reabilitacijos procesas organizuojamas vykdam įvairias programas bei taikant įvairias priemones, kurios gali būti tiek grupinės, tiek individualios. Pareiškėjas taip pat informuotas kokias funkcijas atlieka Resocializacijos skyriaus pareigūnai, nurodyta atsakymo apskundimo tvarka.

Skundo tyrimui reikšmingi teisės aktai

7. Lietuvos Respublikos bausmių vykdymo kodekso (toliau vadinama – BVK):

183 straipsnis. Bausmių vykdymo institucijų, įstaigų ir pareigūnų veiksmų ir sprendimų apskundimas – „1. Viešųjų darbų, laisvės apribojimo, arešto, terminuoto laisvės atėmimo ir laisvės atėmimo iki gyvos galvos bausmes vykdančių institucijų ir įstaigų pareigūnų veiksmai ir sprendimai per vieną mėnesį gali būti skundžiami atitinkamą bausmę vykdančios institucijos ar įstaigos vadovui. Šis skundą turi išnagrinėti ne vėliau kaip per dvidešimt darbo dienų nuo skundo gavimo dienos. 2. Šio straipsnio 1 dalyje nurodytas bausmes vykdančių institucijų ir įstaigų vadovų veiksmai ir sprendimai per vieną mėnesį gali būti skundžiami Kalėjimų departamento direktoriui. Šis skundą turi išnagrinėti ne vėliau kaip per dvidešimt darbo dienų nuo jo gavimo dienos, o jei dėl skundo atliekamas tyrimas, – per dvidešimt darbo dienų nuo tyrimo baigimo dienos. 3. Kalėjimų

departamento direktoriaus veiksmai ir sprendimai per dvidešimt dienų nuo jų įteikimo gali būti skundžiami apygardos administraciniam teismui.“

8. Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo (toliau vadinama ir – VAI):

3 straipsnis. „Viešojo administravimo principai“ – „Viešojo administravimo subjektai savo veikloje vadovaujasi šiais principais: [...] 2) *objektyvumo*. Šis principas reiškia, kad administracinio sprendimo priėmimas ir kiti oficialūs viešojo administravimo subjekto veiksmai turi būti nešališki ir objektyvūs; [...] 4) *nepiktnaudžiavimo valdžia*. Šis principas reiškia, kad viešojo administravimo subjektams draudžiama atlikti viešojo administravimo funkcijas neturint šio įstatymo nustatyta tvarka suteiktų viešojo administravimo įgaliojimų arba priimti administracinius sprendimus, siekiant kitų, negu įstatymų ar kitų norminių teisės aktų nustatyta, tikslų; [...] 13) *išsamumo*. Šis principas reiškia, kad viešojo administravimo subjektas į prašymą ar skundą turi atsakyti aiškiai ir argumentuotai, nurodydamas visas prašymo ar skundo nagrinėjimui įtakos turėjusias aplinkybes ir konkrečias teisės aktų nuostatas, kuriomis rėmėsi vertindamas prašymo ar skundo turinį. [...]“;

14 straipsnis. Prašymų ir skundų nagrinėjimas – „7. Apie prašymo ar skundo nenagrinėjimą asmeniui pranešama ne vėliau kaip per 5 darbo dienas nuo prašymo ar skundo gavimo viešojo administravimo subjekte dienos, išskyrus atvejus, kai prašyme ar skunde nenurodyta jokių asmens duomenų ryšiui palaikyti. 8. Jeigu viešojo administravimo subjektas pagal kompetenciją negali spręsti prašyme išdėstytų klausimų ar priimti administracinės procedūros sprendimo dėl skunde išdėstyto klausimo, jis jo nenagrinėja ir ne vėliau kaip per 5 darbo dienas nuo prašymo ar skundo gavimo dienos persiunčia jį kompetentingam viešojo administravimo subjektui, ir apie tai praneša asmeniui.“

9. Lietuvos Respublikos teisės gauti informaciją iš valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų įstatymo (toliau vadinama – TGI):

1 straipsnis. Įstatymo tikslas ir taikymas – „1. Šio įstatymo tikslas – nustatyti asmenų teisės gauti iš valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų, įmonių, viešųjų įstaigų ir šių subjektų asociacijų, jei šios asociacijos įsteigtos bendrojo intereso poreikiams, kurie nėra pramoninio ar komercinio pobūdžio, tenkinti (toliau – šių subjektų asociacijos), nurodytų šio įstatymo 2 straipsnio 1 dalyje, informaciją, nurodytą šio įstatymo 5 straipsnyje, ir dokumentus, kuriais jos disponuoja ar (ir) kuriuos tvarko vykdydamos įstatymų ar kitų norminių teisės aktų nustatytas funkcijas (toliau – viešojoji funkcija), įgyvendinimo priemones ir tvarką“;

15 straipsnis. Atsisakymas pateikti dokumentus – „1. Institucija atsisako pateikti pareiškėjui dokumentus, jeigu: 1) tas pats pareiškėjas pakartotinai prašo tų pačių dokumentų, kurie jam jau buvo pateikti; 2) prašomi dokumentai yra paskelbti institucijos interneto svetainėje, visuomenės informavimo priemonėse, taip pat naudojant elektronines priemones; tokiu atveju per 3 darbo dienas nuo prašymo gavimo institucijoje dienos pareiškėjui nurodomas jų paskelbimo šaltinis; 3) pagal pareiškėjo prašymą reikėtų specialiai adaptuoti, apdoroti ar kitaip perdirbti dokumentus ir tai būtų susiję su neproporcingai didelėmis darbo ir laiko sąnaudomis; 4) šio įstatymo 12 straipsnio 4 dalyje nustatyta tvarka paprašius patikslinti ir (ar) papildyti prašymą, pareiškėjas jo nepatikslina arba patikslinto prašymo turinys yra nekonkretus; 5) institucija prašomų dokumentų tvarkymą nutraukė pasikeitus institucijos funkcijoms; 6) nėra galimybės nustatyti pareiškėjo tapatumo; 7) pareiškėjas kreipiasi dėl dokumentų, kurių teikimui šio įstatymo nuostatos netaikomos šio įstatymo 2 straipsnio 2 dalyje nurodytais atvejais. 2. Jeigu institucija nustato šio straipsnio 1 dalyje nurodytus atsisakymo pateikti dokumentus pareiškėjui pagrindus, ji per 3 darbo dienas nuo prašymo gavimo institucijoje dienos priima sprendimą dėl atsisakymo pateikti dokumentus pareiškėjui. Nustačiusi, kad yra pagrindas atsisakyti pateikti jam dokumentus, institucija kitą darbo dieną nuo sprendimo priėmimo apie tai privalo pranešti pareiškėjui, nurodyti teisinį pagrindą ir informuoti apie šio sprendimo apskundimo tvarką. [...]“

10. Prašymų ir skundų nagrinėjimo ir asmenų aptarnavimo viešojo administravimo

subjektuose taisyklėse, patvirtintose Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007-08-22 nutarimu Nr. 875 (toliau vadinama – Taisyklės), nustatyta:

„35. Atsakymai į prašymus parengiami atsižvelgiant į jo turinį:

35.1. į prašymą suteikti administracinę paslaugą – išduoti dokumentą, jo kopiją, nuorašą ar išrašą, patvirtinantį tam tikrą juridinį faktą, – atsakoma suteikiant prašomą administracinę paslaugą arba nurodomos atsisakymo tai padaryti priežastys;

35.2. į prašymą pateikti institucijos turimą informaciją atsakoma pateikiant prašomą informaciją Lietuvos Respublikos teisės gauti informaciją iš valstybės ar savivaldybių institucijų ir įstaigų įstatymo nustatyta tvarka arba nurodomos atsisakymo tai padaryti priežastys;

35.3. į prašymą priimti administracinį sprendimą – atsakoma pateikiant atitinkamo priimto dokumento kopiją, išrašą ar nuorašą arba nurodomos atsisakymo tai padaryti priežastys; [...]“

Lietuvos Respublikos teismų praktika

11. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas (toliau vadinama ir – LVAT):

11.1. 2014-04-09 aprobuotame Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo praktikos, nagrinėjant bylas dėl bausmių vykdymo ir kardomojo suėmimo institucijų, įstaigų ir pareigūnų veiksmų ir sprendimų viešojo administravimo srityje, apibendrinime yra nurodęs:

„Šio teisinio reguliavimo kontekste teisėjų kolegija pažymėjo, kad Pataisos namai ir Kalėjimų departamentas prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos, kaip viešojo administravimo subjektai, be minėtų specialiųjų teisės nuostatų, savo veikloje privalo laikytis viešojo administravimo srityje taikomų viešojo administravimo principų, pavyzdžiui: įstatymo viršenybės, reiškiančio, kad viešojo administravimo subjektų įgaliojimai atlikti viešąjį administravimą turi būti nustatyti teisės aktuose, o veikla turi atitikti šiame įstatyme išdėstytus teisinius pagrindus, objektyvumo, proporcingumo, nepiktnaudžiavimo valdžia principus (Viešojo administravimo įstatymo 3 str. 1 p.) (2012 m. gruodžio 20 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A⁸²²-3206/2012). Laisvės atėmimo institucijų sprendimuose turi būti aiškiai nurodyti objektyviais duomenimis (faktais) ir teisės aktų normomis pagrįsti sprendimo motyvai, kurie, be kita ko, atitiktų Viešojo administravimo įstatymo 8 straipsnyje numatytus reikalavimus (2011 m. balandžio 19 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A¹⁴³-2876/2011)“;

11.2. „[...] viešojo administravimo subjektas, bet kokių būdu gavęs informaciją apie galbūt padarytus pažeidimus, pagal savo kompetenciją turi patikrinti tokią informaciją, ją įvertinti ir reaguoti į ją nuostatų bei kitų teisės aktų nustatyta būdu. Tačiau tai nereiškia, kad VAĮ, kitų šiam ginčui aktualių teisės aktų taikymo požiūriu atsakovas privalo veikti taip, kaip to prašo besikreipiantys į juos asmenys [...]“. 2014-05-28 nutartis administracinėje byloje Nr. A261-610/2014.

Tyrimo išvados

12. Pareiškėjas skunde Seimo kontrolieriui nurodė, kad kreipėsi su prašymais į Vilniaus PN administraciją, prašydamas informuoti apie jam taikytą Adaptacijos programą bei išaiškinti kaip vykdoma socialinė rehabilitacija, tačiau gauti atsakymai buvo neišsamūs, neatsakyta į užduotus klausimus.

13. Skundo tyrimo metu nustatyta, kad Pareiškėjas 2019-02-11 kreipėsi su prašymu dėl informacijos suteikimo. Vilniaus PN 2019-03-12 parengė Pareiškėjui atsakymą, kuriame paaiškinama, kaip organizuojama ir vykdoma socialinė rehabilitacija pataisos namuose. Pareiškėjas informuotas, kad rehabilitacijos procesas organizuojamas vykdant įvairias programas bei taikant įvairias priemones, kurios gali būti tiek grupinės, tiek individualios. Pareiškėjas taip pat informuotas, kokias funkcijas atlieka Resocializacijos skyriaus pareigūnai, nurodyta atsakymo

apskundimo tvarka.

Skundo tyrimo metu taip pat nustatyta, kad į Pareiškėjo 2019-02-14 prašymą informuoti, koku būdu jis atliko Adaptacijos programą, kai atvyko į šiuos pataisos namus, atsakyta 2019-03-15 raštu. Rašte išsamiai paaiškinta, kas vyksta Adaptacijos programos metu, nuteistajam nurodytos konkrečios datos ir pokalbiai, kurių metu buvo supažindintas su bausmės atlikimo tvarka ir sąlygomis, teisėmis bei pareigomis. Pareiškėjui nurodyta atsakymo apskundimo tvarka.

14. Pagal nustatytą teisinį reglamentavimą, kiekvienas asmuo turi teisę gauti informaciją iš valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų. Ši informacija yra teikiama TGIĮ nustatyta tvarka.

Kadangi *Vilniaus PN yra viešojo administravimo subjektas*, todėl nagrinėdami pareiškėjų skundus, be specialiųjų teisės nuostatų, savo veikloje privalo laikytis ir kitų viešojo administravimo srityje taikomų teisės aktų, įskaitant ir TGIĮ, Viešojo administravimo įstatymo bei Prašymų ir skundų nagrinėjimo ir asmenų aptarnavimo viešojo administravimo subjektuose taisyklių.

Skundo tyrimo metu nustatyta, kad Pareiškėjas 2019-02-11 ir 2019-02-14 kreipėsi į Vilniaus PN pareigūnus su prašymais pateikti informaciją. Vilniaus PN administracija Pareiškėjui 2019-03-12 ir 2019-03-14 raštais išsamiai atsakė į prašymuose suformuluotus klausimus bei pateikė prašomą informaciją, nurodė atsakymų apskundimo tvarką.

Skundo tyrimo metu iš pateiktų dokumentų taip pat buvo nustatyta, kad Adaptacijos programos metu Pareiškėjas buvo supažindintas su įstaigos vidaus tvarka, teisėmis ir pareigomis, su nuteistuoju nuolat bendravo būrio viršininkai, buvo teikiamos psichologo konsultacijos.

15. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, darytina išvada, kad Pareiškėjo skunde nurodytos aplinkybės dėl Vilniaus PN pareigūnų galimai netinkamų veiksmų tyrimo metu nebuvo patvirtintos, todėl skundas atmestinas.

SEIMO KONTROLIERIAUS SPRENDIMAS

16. Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 2 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius nusprendžia:

X skundą dėl Vilniaus pataisos namų pareigūnų veiksmų (neveikimo) nagrinėjant jo prašymus, atmesti.

Seimo kontrolierius

Augustinas Normantas